

Dr. Szabó István püspök jelentése
a Dunamelléki Református Egyházkerületi Közgyűlés 2009. november 12-én tartott ülésén

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A szokások szerint közgyűlésünk első napján este ifjú lelkésztársainkat szenteljük és küldjük ki nehéz, de Isten megsegítő kegyelmével mindig áldott szolgálatra. Ifjú szolgatársaink különös évben indulnak el az élethivatásban. Hiszem azonban, hogy ha figyelő szemekkel, érzékeny lélekkel készülődtek erre, észrevehetik, hogy a jelentésemben elhangzottak is kapcsolódnak mindahhoz, amivel majd délután buzdítani fogjuk őket. Legelől áll az a tény, hogy az idei esztendő minden várakozást felülmúló módon hozta közelünkbe reformátorunkat, Kálvin Jánost. Az emlékévkora tavasszal megkezdődött, és korábbi jelentésemben már szóltam is néhány szót a debreceni kiállításról, a Kálvin-év kezdetéről. Mostani közgyűlésünkre készülve próbáltam lajstromba venni az azóta eltelt bő félév eseményeit, konferenciáit, rendezvényeit. De végül is lehetetlen feladat most mindent összefogva bemutatni, hiszen nemcsak Magyarországon, de a Kárpát-medence valamennyi református egyháztestében bőséggel voltak és lesznek is még alkalmak. Inkább azt emelem ki, hogy a Kálvinnal való újbóli ismerkedés nagyszerű lehetőség. Hiszen ha az ünneplés mögé nézünk, egyértelműen kitűnik, hogy amivel igazán érdemes szembesülni, az Kálvin teológiai munkássága és mindmáig érvényes üzenete – sőt, ezzel szembesülni is kell! Kálvin azonban nem könnyű alak, kristálytisztá logikája, elkötelezett és mindenre kiterjedő teocentrikus szemléletmódja, illetve az egész emberi élet hálás felajánlása Isten tiszteletére a mai embert számos kérdéssel, mégpedig a legfontosabb kérdésekkel szembesíti. A Bibliaolvasó Kalauz ószövetségi igéi ezen a héten a régi Izrael sorsfordító változását hozzánk elének, amikor több évtizedes anarchia után Isten népe királyt akar, mert – úgymond – olyanok akarnak lenni, mint a többi nép. Hiába a prófétai intelem, hiába a példálózás a bírák korának szomorú eseményeivel, a nép csak olyan akar lenni, mint a többi nép. Tragikus lépés ez, hiszen a zűrzavarnak éppen az az oka, hogy már eddig is mindig olyanok voltak, mint a többi nép. Az csak Isten különös kegyelme, hogy a régi Izraelben a királyság intézménye nemcsak maradt a jó vagy rossz népakarat hordozója, hanem üdv-történeti jelentőségben messiási jelleget kapott. Isten még a rossz döntéseinkből, a rossz intézményeinkből is tud jót kihozni, s tud bennünket úgy vezetni, hogy a legnagyobb kilátástalanságba süllyedve is utat nyit ott, ahol emberileg szólva már nincs kiút. Nos, éppen Kálvin volt az, aki a reformátorok közül a legszilárdabb következetességgel képviselte, hogy Isten népe mindig végzetes útra lép, ha az a programja, hogy olyannak kell lenni, mint a többiek. Persze az is végzetes, ha megfordítjuk ezt a programot, és azt szajkózzuk, hogy sosem akarunk olyanok lenni, mint a többiek. Kálvin múlhatatlan érdeme abban az igyekezetében mutatkozik meg, hogy nekünk olyannak kell lennünk, amilyenek Isten akar látni bennünket. Kálvin teológiájában mindig az akaratok nagy drámája bontakozik!

Azt is láthattuk most, a Kálvin-évben, hogy a XVI. századi reformáció kora egyetemesen nehéz idő volt. Nemcsak itt, Magyarországon, a mohácsi katasztrófa után, hanem nehéz volt az Genfben is, a gazdasági és morális csődbe jutott városban, amikor még egy szobatudósnak is a szervezés, a küzdelmek, a viták előterébe kellett lépnie. S mi hisszük, hogy Genfet nem Kálvin zsenije vezette ki a csődből, hanem az, hogy Kálvin a maga zsenijét is az isteni akarat szolgálatába állította. S így látom ma egyházunk életét is. Sokat panaszkodunk, különösen az egyházi szolgálattevők kapcsán. A lelkészekről, presbiterekről, gyülekezeti munkásokról, tanítókról, tanárokról, professzorokról, kántorokról, egyházfiakról, harangozókról vagyunk folyamatosan lekicsinylő véleménnyel, pedig egyházunk nagyszerű emberekkel van tele, nagyszerű tehetségekkel, sok-sok csodálatos dologra képes figurával, kockáztassuk meg: zsenivel. De nyilván látjuk a probléma gyökerét is, ti. hogy a legnagyobb emberi képességek

sem érnek sokat, nem vezetnek messzire, ha nem az isteni akarat szolgálatában állnak. Ha ugyanis nem abban állnak, máris elkerülhetlenné válik a méricskélés, azonnal előtérbe kerül a minket, magyarokat amúgy is jellemző szkepszis. Ahelyett, hogy hálás szívvel ismernénk fel, mennyi mindenre képes az, aki az isteni munka eszközének ajánlja magát. És csodálhatjuk ugyanakkor Kálvint, elsősorban a levelező Kálvint, aki éles szemmel és tiszta szívvel ismerte fel mindig ezt a különbséget. Oly erősen tudott érvelni az evangélium szolgálói mellett, még ha azok kisebb képességekkel bírtak is, és oly erősen tudott érvelni minden magakellettő okosság ellen, hogy a II. Helvét Hitvallás egyházi szolgálókról szóló része már szinte regulaként mondja, hogy Isten még a szerényebb, bár semmiképpen nem tudatlan szolgálókat is jobban tudja használni, mint azokat, akik tudományukkal és képességeikkel mindegyre csak a maguk verse hősei tudnak lenni.

Azt is láthattuk a Kálvin-év kapcsán, hogy a XVI. századi reformáció maradandó hatást gyakorolt a magyarságra is. Lehetetlen számba venni a szervező erőnek, a kegyes küldetés betöltésének, a hűséges evangéliumi szolgálatnak, az Isten rendje szerinti vallásgyakorlásnak mindmáig áldott gyümölcsöket hozó példáit. De ha valamit megtanulhattunk a jubileumban, az egyértelműen a Heidelbergi Káté meghatározása volt a szentek közösségéről, nevezetesen hogy akik évszázadokkal előttünk jártak mint Isten népének tagjai, azok immár a mi hagyományunk, a mi örökségünk, mégpedig oly módon, hogy nem mi sajátítjuk el, vesszük birtokba ezt az örökséget – mondjuk mint valami áldott emléket –, hanem úgy, hogy elfogadjuk Isten meghívását arra, hogy mi is az ő közösségükhöz tartozunk. Mindarra, amire emlékezhattünk ebben az évben, az ebben a dinamikában bomlik ki, csak azért a mienk a régiek öröksége, mert mi magunk Istenéi vagyunk. Jól látható ez a Budapesti Történeti Múzeumban látható kiállításon, mely első renden és kiválóan mutatja be egyházkerületünk történetét. Ajánlom mindenki szíves figyelmébe – különösen az újrakezdőknek.

Ezen előre bocsátott megjegyzések fényében szeretnék a főtiszteletű közgyűlés elé terjeszteni néhány rövid beszámolót a legutóbbi közgyűlésünk óta eltelt időszakról. Először hadd szóljak arról, hogy a szokásoktól eltérően miért nem két egymást követő napon tartjuk közgyűlésünket. A döntést kényszer szülte, de remélem, hogy jó jön ki belőle. A kényszerű döntés oka az volt, hogy nem érkeztek meg időre az egyházmegyék bizottsági jelentései, így a kerületi szakbizottságok csak kapkodva, alaposabb áttekintést mellőzve hozhattak volna jelentést közgyűlésünk elé. A jó, amit mégis várhatunk ettől a kényszerű lépéstől, hogy ezek a fejlemények nagymértékben előre viszik a régóta vajúdo ügyet, a vizitációk kérdését. Erről a korábbi ciklusban is szóltam már néhány alkalommal, s az akkori esperes-gondnoki értekezlet több ülésen is foglalkozott a kérdéssel, sőt a bizottságok is jelentősen hozzájárultak az akkori vizitációs rend átalakításához. Mostanra azonban bebizonyosodott, hogy nem feltétlenül jó irányba indultunk, mert ugyan módosítottuk a kanonika vizitációs kérdőívet, ami gyakorlatilag a bővítését jelentette, de nem szabályoztuk magát a vizitációt úgy, hogy az egyházmegyék felelősei valóban a gyülekezetek életébe tekinthessenek be. Bár, megjegyzem, még az adminisztratív fegyelman sem segítette a korábbi módosítás, hiszen nemrégiben derült ki az egyik gyülekezetünkről, hogy 20 esztendeje még presbiteri jegyzőkönyvet sem vettek fel soha semmiről. Ha persze szárnyalna ott az élet, és vasárnaponként hat istentiszteletet kellene tartani, és minden virágozna, talán mondhatnánk, a nagy rohanásban nem volt rá idejük. De ennek sajnos éppen az ellenkezője az igaz. Most tehát jelzem, esperes-gondnoki karunk kész arra, hogy életszerűvé tegyük a vizitálást, és november végén már konzultációt fogunk arról tartani, milyen szempontokat ajánlhatnánk arra, hogy a gyülekezetek igazi élete táruljon fel, sőt, hogy kitessék: beszélhetünk-e egyáltalán életről, s ha igen, felmutathatunk-e mások számára is követendő példát. Mert példák – nagyszerű példák – vannak. A cél elsősorban az, mint mindig is, és újra, hogy a missziót segítsük elő. Segítsük azt a sokszor személytől személyig végzett, igen terhes

és nehéz szolgálatot, amely elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy gyülekezeti életünk megelevenedjen, vagy éppen elevenségét megtartsa, hogy az istentiszteletozö közösség az Istennek szolgáló hívök közössége legyen és maradjon, és legfökeppen, hogy elnyerjük a növekedés drága ajándékát.

Azok az ünnepek, megemlékezések, egybegyülekezések, amelyeken a legutöbbi félévben is részt vehettem, jól mutatják a megelevenedésre való igényt és készséget. Sok szép alkalom résztvevöje lehettem, és szinte mindegyiken az a benyomásom támadt, hogy nagy igény van a méltó és szép együttlétre. Mintha múlna „a vallásos vagyok a magam módján” világa. Mintha az a vallási reneszánsz, amelyről az utöbbi évtizedben oly sokat hallottunk, kezdene a közösségben megélt vallás irányába fordulni. E tekintetben is eszméltető, amit Kálvintól tanulhatunk. Nem véletlenül nevezi az egyházat iskolának, vagy éppen édesanyának, mert ezekkel a hasonlataival a hívö élet közösségi dimenzióját hangsúlyozza. Olyannyira, hogy azt mint evidenciát mutatja meg nekünk. És most, a XXI. század elején, amikor azt látjuk, hogy a világban mindenütt elevenedik és újul a vallási fogékonyság, érdemes Kálvin tanítványául szegödni. Már csak azért is, mert vannak ennek az újulásnak ellenfelei is. Velük is szembe kell nézni. Ellenfele ennek az újulásnak a nyugati civilizáció szekuláris, ateista vonulata. Okkal, hiszen 200 esztendővel ezelött a szekularizmus azzal az ígérettel jelentkezett és hódított, hogy egyszer s mindenkorra megoldja a korabeli embert terhelö vallási viszálykodást. S lám, ma is születnek Európában és Magyarországon törvények, amelyek természetesen nem rontanak rá a vallását önmagában saját ízlése szerint gyakorló emberre, de újra meg újra gettöba kívánják zárni a vallásgyakorló közösségeket. Ilyen például az európai bíróság egyik döntése, hogy az olasz iskolákban le kell venni a keresztet a tantermek faláról, vagy a magyar Parlament indítványa, hogy a következő népszámláláskor ne lehessen statisztikai tájékozódást végezni a felekezeti hovatartozásról. De van ennek másik oldala is, például hogy a Magyar Köztársaság politikai elitje a legsúlyosabb veszjelzések dacára sem kívánja módosítani a vallásgyakorlásról szóló törvényt, mely – ha így megy tovább – oda vezet, hogy egy telefonkönyvvel a hóna alatt bárki bármilyen vallási közösséget regisztráltathat a bíróságokon. Azután amikor ezen biznisz-álegyházak ügyletei botrányt kiváltva napvilágra kerülnek, akkor a tisztességeseken is ütnek egyet, mondván, lám, ilyenek mind az egyházak. Pedig a valóság az, hogy nekünk is fel kell készülnünk arra, hogy közösségeinket egyre többen fogják megkeresni vagy megtekinteni, igényekkel és elvárásokkal, s persze ha ezeknek nem felelünk meg, máris mennek tovább. Nem lenne-e jobb, kérdezem, elébe menni mindennek, és a szép református közösségi elveket újra feleleveníteni, gyülekezeteinket egymástól is tanulva megújítani közösségi életükben, s minderre sok-sok időt és eröt fordítani?

Ilyen lehetöséget kínált – legalábbis jelzésszerűen – a nyári nagy ifjúsági találkozó, a Csillagpont, amely ezúttal a mi kerületünkben, Tolnában ment végbe. Ezúton is szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik a szervezés nem kis munkájában részt vettek, túlnyomó többségben önkéntesként. A több ezer fiatal szinte egy teljes hetet tölthetett együtt fiatalos körülmények és viszonyok között, rendkívül színes programok közepette. Az együttlét megmutatta, hogy két vagy három évenként szükség lehet ilyen nagyméretü találkozásra, ám a kisebb léptékü, esetleg egy-egy körzet vagy megye ifjúságának találkozója ennél lényegesen fontosabb, mégpedig évente vagy akár többször is. A következőkben kerületünk az ilyeneket mindenképpen támogatni fogja. Régi tapasztalat, hogy egy-egy gyülekezetünkben a fiatalság akár egy egész évet is el tud tölteni azokból az erökböl, amelyeket egy-egy nyári konferencián szerez. A Csillagpont témáit és tartalmát érték bírálatok is. Azt hiszem, ezekre idővel szükség lesz visszatérni, hiszen némelyike jogos volt, különösen azok, amelyek a református identitás erösítését hiányolták. Persze mindent a maga idejében és a maga helyén. Lelkipásztorainkat most arra buzdítom, hogy a Csillagponton részt vevö fiataljaikat, különösen a kritikusokat, jó szóval és testvéri szeretettel vezessék református identitásunk felé.

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés!

Ugyanilyen közösség-erősítő esemény volt május végén Debrecenben az ún. Alkotmányozó Zsinat. Mivel erről korábbi jelentésemben, még a Zsinat előtt részletesen szóltam, most nem kívánom bővebben taglalni az ott történeteket, csak annyit jegyzek meg, hogy ez az alkotmányozás inkább kezdet volt, mint záró pont. A közös alkotmány, amelyet az egyháztestek ünnepélyesen ratifikáltak, kötelezvénynek tekinthető, amely a testvériességre, az érdekképviselőre és a közös misszióra hív. Ezért volt máris magától értetődő, hogy augusztus végén együtt tiltakoztunk a szlovák nyelvtörvény ellen. Ez legmélyebb meggyőződésem szerint csak a felszínen mutatkozik elfogadhatatlan intézkedésnek egy olyan állam részéről, amely – történelme nem lévén – teljes erővel igyekszik identitását biztosítani. Sokkal inkább látom ebben lehetséges majdani korlátozását pl. a szabad vallásgyakorlásnak, az evangélium anyanyelven való hirdetésének, az anyanyelvi közoktatás korlátozásának, mint ahogyan ez utóbbi nem is Szlovákiában, hanem éppen Ukrajnában kezd kibontakozni. Mondhatom hát, hogy szinte végórán jeleztük önmagunknak és a világnak is, hogy összetartozunk, és ezt az egybetartozásunkat közös hitünk alapozza meg. Egyszóval tehát jó reménnyel vagyok, hogy amit Debrecenben rögzítettünk, az dinamizálni, erősíteni és építeni fogja közösségünket.

Szeretnék néhány szót szólni lelkészképzésünkről is – újra. Néhány évvel ezelőtt, amikor elhatároztuk, hogy a lelkipásztorok továbbképzést új alapokra helyezzük, ezt abban a reményben tettük, hogy Zsinatunkon megszületik a lelkipásztorokról szóló törvény. Legalább az, ha már az egyházi szolgákról szóló törvény, amelynek része lenne a lelkészekről szóló, eddig még a vázlatában sem került a zsinati atyák kezébe. A reményt egyfajta sürgősség is táplálta. Az elmúlt évtizedek tapasztalata megmutatta, hogy semmiféle formában nem tartható fenn a lelkipásztorok továbbképzése, ha az nem épül bele lelkipásztoraink minőségbiztosításába, és csak egyházkormányzati kényszer hatására folyik, de egyébként ahogy esik, úgy puffan alapon. Most egyrészt jelentem, hogy a lelkészekről szóló törvény még várat magára, viszont igen hamar végére érünk annak a továbbképzési körnek, amit pár éve lelkesen megkezdtünk. Egyre kevesebben és fogyó lelkesedéssel jönnek a szervezett továbbképzésre, bizonyítva, hogy ha nem kapcsoljuk össze a dolgokat, bizony kiüresedik ez a jó kezdeményezés is. Remélem, hogy előre tudunk kitörni ebből a helyzetből, és a Zsinat komolyan veszi a javaslatunkat, hogy immár nem egy-egy kerület saját ügye a továbbképzés, hanem országos, sőt Kárpát-medencei érdekről van szó.

Ide tartozik a lelkipásztori vizsgák új rendjével kapcsolatos tapasztalatok értékelése is. Mint az köztudott, nem vártunk arra, hogy megszülessen az erről szóló zsinati döntés, hanem az előkészítő anyagok ismeretében idén már az új típusú vizsgáztatást alkalmaztuk. Ennek jó és rossz tapasztalatai vegyesen voltak. Előbb hadd szóljak egy érdekes élményről. Különös volt, hogy az egyik rész-bizottság azt a jelöltet táncoltatta, akiről napnál világosabban sugárzott, hogy komoly elhívása van a lelkipásztori szolgálatra. Így is viselkedett, így is nyilatkozott. Viszont ez a rész-bizottság azt a jelöltet mindenképpen alkalmasnak akarta nyilvánítani, aki a bizottságok előtt kerek-perec közölte, hogy nem is akar lelkész lenni. Ez bizony érdekes volt. Ám sok jó tapasztalat is született, Igen, a vizsgarend és módszer alapos átgondolásra szorul. Ám az bizonyos, hogy a bizottságok valóságos képet kaphattak arról, kiket minősítenek lelkipásztori szolgálatra alkalmasnak. Jövőre – egyezés szerint – a Dunántúli Egyházkerülettel közösen végezzük majd a vizsgáztatást, s reményeink szerint előbb-utóbb egy időben, egy helyen, egy tematika alapján fognak vizsgára állni az összes jelöltek egész egyházunkban. Adja Isten, hogy így legyen!

Jelentem, hogy kerületünk korábbi határozményára értelmében lelkész-fogadó bizottságot állítottunk fel a más kerületből meghívott vagy pályázó lelképásztorok megvizsgálására. Jók a tapasztalatok, mert a más kerületből érkezők a kerület és az illetékes egyházmegye előtt is bemutatkozhatnak, hitükéről és idejövételük értelméről is számot adhatnak. Mindez azonban a jelek szerint csak szépségtapasz, mert többnyire eleve eldöntött esetekkel találkozunk. Jelzések érkeznek arról, hogy a lelképásztori állások betöltésénél gyülekezeteink illetve a presbitériumok nem mindig állnak a helyzet magaslatán. A szabadságból, ti. hogy a lelkész meghívása az ő döntésük, olykor nemtörődömség fakad, máskor meg éppen egy-egy erőszakos lobb, de még inkább egy-egy erőszakos személy sürgése-forgása lesz a meghatározó. Így aztán sokszor mire észhez kap a gyülekezet, már tele vannak törésekkel, veszekedésekkel, gyógyíthatatlan vagdalkozással, s bizony alig lehet valamit tenni. Kérem, hogy keressük meg a módját annak, hogy a gyülekezetek szabadságát a legteljesebben tiszteletben tartva, az egyházmegye illetve a kerület legalább ajánlást tehessen személyre vagy személyekre, vagy legalább megfontolásokat javasolhasson az adott gyülekezetnek a jellegéhez, szolgálati igényeihez alkalmas személy megkeresésére.

Röviden szeretnék szólni arról a kezdeményezésünkről is, hogy jelenleg használatos énekeskönyvünket bővítsük ki olyan énekekkel, amelyeket már régóta ismernek és szeretnek gyülekezeteink. Terv szerint három pótfüzetet jelentetünk meg, amelyek a nagy ünnepekörökhöz igazodnak, és ezeket istentiszteleti használatra ajánljuk. Azután, a tapasztalatok összegyűjtése után, az alaposabban megválogatott anyaggal javaslatot teszünk Zsinatunknak a mostani énekeskönyv bővítésére. A döntésnek több oka, vagy inkább célja van. Egyházzeneink egybehangzó véleménye szerint az 1948-as énekeskönyv a református egyházunk történetének mindeddig legjobban sikerült összeállítása. Kitűnő egyházzeneszek és teológusok vettek részt egykor a munkában. Bevezetését nagymértékben segítette az ébredés és az ébredéssel együtt járó élő igény új énekek tanulására is. Ha ugyan ma nem mondhatjuk is, hogy egész egyházunkat ébredés hatná át, az bizonyos, hogy 60 esztendő múltán számos olyan ének született, amelyeknek liturgiai használatban lenne a helye. Egyrészt tehát ezt szeretnénk elősegíteni. Másrészt az énekeskönyv kiegészítése megoldaná a reménytelen vitát is, hogy ugyanis az újak kedvéért mely énekeket hagyjuk ki a mostaniból. Álláspontom szerint egyet sem szabad kihagyni, hanem meg kell toldani a mostanit, és a bővített részből is lehetne választani énekeket. Ezzel kívánom cáfolni a közkeletű vélekedést, hogy a kiegészítő füzet énekei régi énekeket váltanának fel. Kérem közgyűlésünk minden tagjának támogatását ehhez. Nem is elsősorban azt, hogy most egy határozatot fogadjunk el, hanem azt, hogy mint lelképásztorok, presbiterek és gyülekezeti tagok fogadják szívesen, tanulják és énekeljék ezeket az énekeket, s majd a tapasztalatokat is osszák meg velünk. Igen remélem, hogy az új énekeskönyv eme régóta forgó kérdése közelebb kerülhet a megoldáshoz.

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés!

Néhány szót szólnom kell az anyagiakról is. Nem szívesen teszem, mert a nincsről aligha lehet valamit szólni. A mögöttünk levő hónapok ugyanazt mutatják az egyház-finanszírozás dolgában, mint a korábbi évek, csak most a gazdasági válság kellős közepén erőteljesebben érzékeljük a kormányzati packázást, a nyilatkozatok és ellennyilatkozatok, tárgyalásnak nevezett protokoll egybegyűlések semmit sem hozó valóságát. Bizony úgy van, ahogyan nyáron már hallottuk, az egyház-finanszírozási pénzek csökkenni fognak, mégpedig jelentősen. Mindaddig természetesen, amíg az Országgyűlés nem dönt véglegesen a jövő évi költségvetésről, néhány ügy nyitva van, ám világosan látható, hogy a jövő esztendei pénzünk a tavalyi kevesebbnél is kevesebb lesz. Esperes-gondnoki értekezletünk és a gazdasági bizottság többször tárgyalt már erről, és remélem, hogy a decemberi közgyűlésre ide tudunk hozni néhány

általános irányelvet. Tárgyalnunk kell pl. a beruházások ügyéről. Mire és mennyi pénz jut. Tárgyalnunk kell a gyülekezetek munkáját közvetlenül támogató missziói alapról, motorizációs alapról és egyéb működési kiadásokról, egyszerűen mindenről, ami pénzbe kerül. Kérem közgyűlésünk minden alkotó tagját, legyen türelmes ezekben a vitákban, mert nem kis tétje van annak, hogy a következő évben hogyan megyünk végig, és hogy a szűkösség dacára is megtaláljuk-e a megfelelő formákat. S azt is kérem, ne hozzanak senkit zavarba azzal, hogy kész finanszírozási tényekkel ostromolják a kerületet, noha azokról előzőleg nem tájékoztattak, de most azt sugallják, hogy minden a kerületi támogatástól fog függeni. Ezt nem tisztességes, de nem is hatásos, merthogy a költségvetést – legalábbis minálunk, Dunamelléken – a kerületi tanács határozza meg – a jövőben is. Egyre több helyről érkezik jelzés, miszerint különböző típusú pályázatokon az egyházközségek pénzeket nyertek. Tegnap a zsinati elnökségi tanácson tárgyaltuk, s hamarosan körlevél érkezik a gyülekezetekhez arról, hogy az értesítés, miszerint a pályázó egyházközség támogatást nyert, nem azonos a szerződéssel. Ezért mindaddig, amíg a szerződést aláírásra meg nem kapja az egyházközség, ne adjon megbízást semmilyen munkára, a megkapott szerződést pedig aláírás előtt mutassák be egyházkerületünk pályázati referensének, mert feltehetően igen huncut dolgokat fog tartalmazni a szöveg.

Végül a Kálvin-évhez kapcsolódva egy közeli élményről hadd számoljak be. Az elmúlt héten Pécsen a Pécsi Egyetem szervezésében nagyszabású nemzetközi konferencia volt Kálvin, Magyarország, Európa címmel. Ezen a konferencia résztvevői javaslatot fogalmaztak meg a 2017-es évre, a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára. E javaslat szerint a méltó ünnepléshez már most meg kell kezdeni a felkészülést. Javaslom, támogassuk meg ezt a Zsinathoz küldendő javaslatot, s a magunk körében tegyünk is majd lépéseket.

Ezen a konferencián a pécsi egyetem egyik tanára igen érdekes szempontból mutatta be a jelenlegi település-fejlesztési politikát. Az ún. hátrányos helyzetű kistérségek világát egybevetette a népszámlálási adatokkal, s ebben az a meglepő – nem is olyan meglepő? – eredmény mutatkozott, hogy Magyarországon az ún. református szálláshelyek nagy része hátrányos kistérség. Egészen pontosan a hátrányos kistérségek mindegyike református többségű. Ebből azonban nem arra kell következtetnünk, hogy még ezen a téren is elnyomnak bennünket, hanem inkább arra, amire Pap Norbert docens, az előadó, felhívta a figyelmet. A kistérségek nehéz sorsa ugyanis jórészt abban mutatkozik, hogy jelenlegi állapotukban még a területfejlesztési forrásokat sem tudják értelmes, jó célú módon felhasználni. Nincs rá fogadó kapacitásuk. De az előadó arra is rámutatott, hogy ennek az egyik fő oka az, hogy a jelenlegi politika a fejlesztések ügyét mechanikus mutatók szerint vagy éppen presztízs-beruházások mentén végzi. Ő azonban arra hívta fel a figyelmet, hogy látása szerint a református közösségek mint spirituális közösségek alkothatnak olyan kvalitásos szellemi és morális közeget, amelyben megnyílhat az út e térségek felzárkóztatására és megsegítésére. Szinte kimondatlanul is éreztem, hogy arról a kálvinista pluszról beszél, amit a budapesti teológia egykori tanára, Sebestyén Jenő hangoztatott megannyiszor. Előadásában használt egy drámai kifejezést is. Így mondta – s nyilván mondhatta, mert a téma első rendű szakértője –, hogy ezek a térségek roncs világok. Roncs világok egy roncs országban. Erről egy nagyszerű film, vagy inkább mese jutott eszembe, az orosz keresztyén filmrendező, Andrej Tarkovszkij filmje: a Stalker. A film meséje egyszerű. Három férfi bolyong egy roncs-világban, amely el van zárva a világ elől, s az a céljuk, hogy eljussanak egy titokzatos szobába – talán szentélybe? – amely rom épület (talán összedőlt templom?) közepén van, mert ha oda eljutottak, s ott kívánságukat hangosan elmondották, az valóra válik. A történet, ahogyan az egy keleti ortodox keresztyénhez illik, persze misztikus. Ám útközben feltárul a keresők lelke, föltárul, hogy mit akarnak ők valójában. Azután ebbe a titokzatos szobába megérkezvén nem tudják kimondani a kívánságukat. A film narrátora e bolyongásuk közben Lukács evangéliumából az emmausi tanítvá-

nyok történetét idézi. Azt a részét, amit így fogalmaz meg az evangélista: de szemeik visszatartóztattak. Igen, úgy tűnik, ma országunk tele van ilyen keresőkkel, akik ebben a roncs országban bolyonganak, s keresik azt a helyet (szentélyt?), ahol kimondhatják kívánságukat, hogy az úgy legyen. De szemeik visszatartóztatnak.

Talán az evangélium, talán a feltámadott Jézus magyarázata arról, hogy ezeknek így kellett lenniük, mégiscsak megdobogtatja már a szívünket, hogy felismerjük: vissza kell mennünk a mieink közé, mert ahol a mieink vannak, éppen az a valódi roncs világ. A falunk, a városunk, a rokonságunk, a családunk, az egyházunk, a gyülekezetünk, a gazdasági életünk, a politikánk, a kultúránk, egész jelen korunk. S ez az a világ, ahol el kell hangoznia: láttuk Őt! Úgy van, ahogy a húsvéti asszonyok mondták: Krisztus él, feltámadott!

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés!

Nem adatott meg könnyű korban élnünk. Ám éppen az újra olvasott Kálvin tanít meg arra a józanságra, hogy értelmetlen és szükségtelen kívánság-szobák után kutakodnunk, merthogy a minket szerető Isten itt, ebben a roncs-világban végezte el üdvözítésünket. Legyen hát velünk Isten megsegítő kegyelme adventünkben is, amely nem a mi megérkezésünk, hanem az Üdvözítő elérése, amely nem a mi kívánságaink beteljesülésére, hanem az isteni ígéretek beteljesítésére mutat, s amely nem valami titokzatos mese-szobába, hanem a betlehemi jászolbölcsőhöz invitál. Nézzünk Krisztusra, a hitnek megkezdőjére, és bevégezőjére, Aki megvetve az előtte levő gyalázatot, dicsőséget nyert alázata, engedelmissége, áldozata által. Az Övé minden hatalom mennyben és földön!

A feltámadott és eljövendő Krisztus reménységet adó erejében köszöntjük e helyről is nyugálmányba vonult lelkipásztorainkat: Varga Lászlót, aki Kecskemétről, Szemerei Lászlót, aki Ócsényből, dr. Bazsó Bélánét, aki a Schweitzer Albert Otthonból, Ládonyi Klárát, aki a Zsinati Irodából, Tarr Kálmánt, aki a Kálvin János Kiadótól, Komlósi Pétert, aki Ráckevéről, dr. Sípos Ete Álmost, aki Budapest-Nagyvárad térről, Becsei Zoltánt, aki Dunaszentbenedekről, Lemle Zoltánt, aki Bonyhádról, dr. Herceg Pált, aki Hittudományi Karunkról, Ordasi Jánost, aki Perőcsényről, és Kiss Tamásné Mikolai Ágnes, aki Szigetmonostorról vonult nyugdíjba. Isten adjon szolgatársainknak jó pihenést és hosszú áldott éveket.

Emlékezünk a boldog feltámadás reménye alatt tavaly őszi közgyűlésünk óta elhunyt lelkésztestvéreinkről: Nagy-György Jenő (Tiszántúl), Baranyai Péter (Püspöki Hivatal), Borsos Péter (Gárdony), Czövek Olivér (Vecsés), Végh Barna Szabolcs (Kozármisleny), dr. Tóth Kálmán teológiai professzor, Jeney Huba (utolsó szolgálati helye Külső-Kelenföld), dr. Molnár Mihály (Debrecen), Bajusz Gyula (Tiszaroff), Horváth György püspöki főtanácsos, dr. Hős Gézané (Fasor), Mezey Tibor (Fasor), Sebestyén Albert (Lovasberény) és dr. Kovács Bálint (Józsefváros). Nagyszerű embereket veszítettünk velünk, nyugdíjas korukban is szolgáló, szinte mindhalálig tevékeny lelkipásztorokat. Nehéz korban szolgáltak, s életük végéig hűségre, tisztességre tanították az utánuk jövő nemzedékeket. Mélyen együtt érzünk fájdalmat hordozó családjaikkal, emléküket megőrizzük.